

محیط زیست

چاپیریال

د تاسیس کال: ۱۳۸۶ ل.ل

Environmental Protection Monthly

د لوی او بښونکي الله تعالی په سپیڅلي نامه

د چاپیریال ساتنې ملي ادارې میاشتنۍ خپرونه

ویب سایټ: www.nepa.gov.af

ماهانامه محیط زیست: شماره مسلسل: (۵) برج اسد ۱۳۹۶ هـ ش

دویمین جلسه کمیته هماهنگی محیط زیستی تدویر یافت

جلسه نوبتی کمیته هماهنگی محیط زیستی بتاریخ دهم اسد سال جاری تحت ریاست جلالتمآب مصطفی ظاهر رئیس عمومی اداره ملی حفاظت محیط زیست در تالار جلسات اداره برگزار گردید. در این نشست نماینده گان وزارت خانه ها و ادارات ذیربط در کمیته هماهنگی محیط زیستی در رابطه به مسوده پلان عمل برای تطبیق و انفاذ مقررہ کاهش جلوگیری از آلوده گی صوتی و مسوده مقررہ کنترول و مراقبت کیفیت آب بحث و تبادل نظر نمودند.

جلالتمآب مصطفی ظاهر رئیس عمومی اداره ملی حفاظت محیط زیست در رابطه به کاهش و آلوده شدن آب های شهر کابل ابراز نگرانی نموده افزود: که افغانستان خشکسالی های متمادی را سپری کرده و امکان دارد خشکسالی ها در آینده نیز اتفاق بیفتد، افزایش نفوس و بی توجه ای مردم در استفاده آب باعث میشود که میلیون ها لیتر آب به هدر رود و ما حق نسل آینده کشور را میخوریم.

۹۸ در صد آب های افغانستان مدیریت نمیشود و نباید به کشورهای همسایه در راستای اعمار بند حق مداخله داده شود و آب از جمله سرمایه ملی کشور ماست. افغانستان از نگاه تغییر اقلیم در میان کشور های منطقه آسیب پذیر ترین کشور محسوب میشود و در سطح جهان چهارده همین کشور آسیب پذیر است بناءً استفاده نادرست از آب ها امکان دارد تا ده سال آینده شهروندان شهر کابل به کمبود شدید آب مواجه شده حتی ممکن است مهاجر محیط زیستی شوند.

رئیس عمومی اداره ملی حفاظت محیط زیست از موجودیت و افزایش آلوده گی های صوتی در شهر کابل اظهار تأسف نموده و گفت که استفاده از بلند گوها که سبب آلوده گی های صوتی میشود روبه افزایش است و درحال حاضر در اکثر از تالار های عروسی چنین مشکلات وجود داشته و صدا های بلند هارن های وسایط نقلیه را از دیگر مشکل آلوده گی صوتی خوانده گفت: که سرو صدا ها و هارن های بلند موتورها برای مریضان شفابخانه ها ناراحتی های را ببار میآورند که شماری زیادی از دربوران هنگام راننده گی از موسیقی با صدای بلند استفاده می کنند که این عمل شان علاوه از اینکه بالای روان خود شان تاثیر بد می گذارد باعث بی احتیاطی شده و حادثات ترافیکی رخ میدهد و یک تعداد جان های شانرا از دست میدهند.

آلوده گی صوتی مشکلات زیاد و عواقب خراب را ببار میآورد که برای جلوگیری آن، از اعضای کمیته هماهنگی خواست که برای کاهش و جلوگیری آلوده گی صوتی همکاری کنند.

محترم عبدالولی مدقق معین پالیسی و روابط بین المللی اداره ملی حفاظت محیط زیست اکیداً خواستار شریک ساختن نظریات و طرح های اعضای کمیته در رابطه به هردو مقررہ مورد بحث شد.

آقای مدقق استفاده بی رویه از تیل بی کیفیت و گشت گذار موتورها های فرسوده در جاده های شهرها را یکی از عوامل آلوده گی هوا خوانده گفت: ۱۰ فیصد آلوده گی هوا ناشی از همین ناحیه است معین پالیسی و روابط بین المللی اداره ملی حفاظت محیط زیست پس از جمع بندی بحث از اشتراک کننده گان خواست تا طی یک هفته نظریات و طرح های شانرا جهت غنامندی پلان عملی هر دو مقررہ عنوانی اداره ملی حفاظت محیط زیست ارسال دارند، طرح ها و نظریات سودمند شما را شامل پلان عمل هر دو مقررہ خواهیم ساخت.

په چاپیریال باندې د اوبو اغېزې

اوبه د الله ﷻ د سترو نعمتونو له جملې څخه شمېرل کيږي او د ټولو ژونديو موجوداتو لپاره يوه حياتي ماده گڼل کيږي، د اوبو نه پرته د ټولو ژونديو موجوداتو (ذره بيني او غير ذره بيني) هغو ژوند ناممکن دي.

الله تبارک و تعالی اوبه په خپل حکمت سره د ځمکې په کره کې په ډیره زیاته پیمانېه پیدا کړي او په وړیا توگه یې د دوی په واک کې ورکړي دي؛ ترڅو په سمه توگه ترې گټه پورته کړي، اوبه د حیاتي مادې سربېره د بشر د پرمختگ (اقتصادي، ټولنيز، فرهنگي) او هم د ځمکې دکړې د تعادل مهم جز گڼل کيږي. خلاصه داچې: چیرته چې اوبه وي هلته ژوند او هلته پرمختگ وي.

تاریخي شواهد ښيي چې د خړوبولو دوه نهرونه ټایگري او فرات کې د خاورې څخه د کیندنو په اثر څرگنده شوي او دا په ډاگه کوي چې (۷۰۰۰) کاله پخوا د میلاد نه د ځمکې خړوبیدل تر ټولو زوړ د اوبو بند چې (۵۰۰۰) کاله پخوا په مصر کې جوړ شوی او تقریباً اوږدوالی یې (۱۰۹) متره او لوړوالی یې (۱۳) مترو ته رسیږي، د ځکلو او خړوبولو په مقصد ترې گټه اخیستل کېده.

له میلاد نه تقریباً (۳۳۰۰) کاله پخوا (basin irrigation) سیستم د نیل د وادي پر غاړو کې مروج وه چې تر نن پورې د یوې مروجې طریقې په توگه ترېنه کار اخیستل کيږي. همداشان له میلاد نه (۲۰۰۰) کاله پخوا د سوریانو د یوې ملکې د نوم یادونه شوې ده او د دې په پیژندنه کې لیکل شوي چې د نیل د وادي څخه د کانال په ذریعه د نیل دښتې ابادې او ښیرازه کړې؛ په هغه پیژندنه کې داسې لیکل شوي وه چې: (ما ډیرې قوي او سرکشه اوبه د خپلې ادارې لاندې راوستې چې زما د خوښې سره حرکت کوي او په دې ډول مې ډیرې ځمکې د انسانانو د استفادې وړ وگرځولې).

همدارنگه په چین کې هم د اوبو د ادارې په هکله زیاتې هڅې شوې دي چې د هغې له جملې څخه یو تن د اوبو د ادارې لپاره خدمتونه کړي وو چې د چین د پاچا په توگه انتخاب شوی وه.

د ژورو څاگانو څخه د معدني اوبو را ایستل هم لرغونی قدامت لري چې له دې جملې څخه د مصر او لیبیا خلکو د (۲۰۰۰) متره په ژوروالي سره (۲۰۰۰) کوهیان کیندلي وو چې زیاتره یې تر اوسه پورې هم د استفادې وړ دي.

په ایران کې (۲۵۰۰) کاله پخوا د اوبو رهنمایي د غرونو له سر څخه یې لمنو ته د خړوبولو سیستمونو څخه یادونه شوې چې تر اوسه پورې په ایران او افغانستان کې جریان لري. د نړۍ درې برخې اوبه او یوه برخه یې وچه تشکیلوي چې ۹۷،۵ سلنه یې تروي اوبه او ۲،۵ سلنه یې خوږې اوبه دي، که دا خوږې اوبه سل فیصده فرض کړو نو ۷۹٪ یخچالي اوبه ۲۰٪ تر ځمکې لاندې اوبه او ۱٪ تازه اوبه جوړوي او که همدا خوږې اوبه ۱۰۰٪ فرض کړو ۷۰٪ د زراعت د استعمال لپاره ۲۰٪ د صنعت او ۱۰٪ د انسانانو د څښلو او نورو ضروریاتو لپاره استعمالیږي؛ نو اوبه حیاتي ماده ده چې د نړۍ د نفوسو د زیاتوالي له امله په راتلونکي کې به قحطي رامنځته کړي او ډیر زیات هیوادونه به له ستونزو سره مخ کړي او ۱۰٪ اوبه د انسانانو د مصرف لپاره استعمالیږي. په نړۍ کې د اوبو تر ټولو لوړ مصرف په امریکا هیواد کې دی چې یو تن تقریباً د ورځې ۳۶۰ لیتره اوبه مصرفوي؛ خو افغانستان بیا هغه هیواد دی چې په نړۍ کې د اوبو تر ټولو کم مصرف لري چې د ورځې یو نفر شاوخوا ۷۵ لیتره د اوبو مصرف لري. له نېکه مرغه افغانستان د اوبو درې عمده سرچینې لري چې په لاندې ډول دي:

۱. د اتموسفیر لاندې ترسبات (Precipitation water).

۲. د ځمکې لاندې اوبه (ground water).

۳. سطحی اوبه (surface water). ادامه ۲ یمه پاڼه

هوای پاک ضامن حیات سالم ماست

خداوند بزرگ و مهربان با خلقت نعمات ارزشمند زمينه ها را برای زنده گی لذت بخش همه مخلوقات اش فراهم ساخته است.

یکی از این نعمات پرودگار عالم هوا است، هیچ موجود اعم از حیه وغیر حیه در صورت قطع و نرسیدن این نعمت ارزشمند خداوند (ج) امکان ادامه حیات را نداشته و زنده گی شانرا از دست داده و از بین میروند. گفته می شود که هر انسان روزانه حدود دوا زده هزار لیتر هوا تنفس می کند.

اگر این هوا ی که تنفس می شود پاک نباشد طبیعی است که ما را به امراض گوناگون مصاب ساخته و سر انجام باعث مرگ ما می شود. هوا پاک نیاز حیات ماست و بدون آن زنده گی محال و ناممکن می باشد. آب، هوا و طبیعت زیبا سرزمین ما در منطقه و جهان بی نذیر بوده و نیاکان ما با امانت تمام این طبیعت زیبا و هوای گوارا را برای ما به میراث گذاشته اند. اما جنگ های سده دهه اخیر، بی تفاوتی و عدم احساس مسئولیت هموطنان ما در قبال حفاظت از آب، خاک، هوا سالم، اشجار، جنگلات، فضای سبز از یکطرف و گشت و گزار وسایط نقلیه کهنه در جاده ها، ورود تیل های بی کیفیت، داشهای خشت پزی، جاده های خامه، استفاده مواد سوخت دود افزا مانند ذغال سنگ، چوب، رابر و غیره ... زمینه را برای بوجود آمدن انواع آلوده گی های محیط زیستی و بخصوص آلوده گی هوا در شهرهای بزرگ و به ویژه شهر کابل را بیشتر ساخته و در حال حاضر نسبت به هر وقت دیگر این دشمن خموش تعدادی از باشنده گان شهرها را به امراض گوناگون بخصوص امراض تنفسی مصاب ساخته و از میان کودکان و کهن سالان قربانی می گیرد. هموطن و هم شهری عزیز قدر نعمات ارزشمند آب هوا و خاک را که هدیه گرانبهای ذات اقدس الهی است بدان و از همه عوامل که در فعالیت های روزمره تان باعث آلوده گی این سه نعمت حیات بخش می شود اجتناب نما، حفاظت از محیط زیست بخصوص هوای سالم و عاری از آلوده گی ها وجیبه دینی و ملی همه ما می باشد.

ما همه مسولیت داریم تا این طبیعت زیبا سر زمین مان را حفظ نموده و با غرس نهال، حفظ درختان و ایجاد فضای سبز در سرسبزی و شاداب سازی آن ادای مسولیت کرده و در فراهم سازی یک محیط زیست سالم و عاری از آلوده گی ها برای خود و نسل های بعد از خودمان از هیچ نوع سعی و تلاش دریغ ننماییم. سخا

افغانستان تقریباً (۷۵) ملیارده متره مکعب اوبه لري او همدا راز (۲۵۰۰۰) میگاواټه د برېښنا د تولید ظرفیت هم لري چې مونږ اوسمهال د ۲۵٪ په شاوخوا کې ترېنه گټه اخلو او زموږ (۵۰) ملیارده متره مکعب اوبه د افغانستان د سرحدونو څخه ووځي او د ایران او پاکستان هیوادونو ته ځي . د افغانستان سیندونه د ملي اقتصاد د پرمختیا لپاره ځانگړی ارزښت لري هغه دا چې د نوي ټکنالوژۍ او علم پر مټ ، د اوسنیو ضرورتونو او غوښتنو په پام کې نیولو سره یادو سیندونو ته باید بندونه جوړ شي چې لاندې گټې به ورڅخه تر لاسه شي :

➤ د برېښنا د انرژي تولید

➤ د کرنې پراختیا د کاتالونو په کیندلو سره

➤ د سیلابونو په واسطه د ځمکې د ویجاړتیا مخنیوی

➤ د اوبو زېرمه کیدل او د ځمکې لاندې اوبو تقویه کیدل

➤ د کبانو د فارمونو جوړول

➤ د باغونو او ځنگلونو پراختیا

➤ د سیل ځایونو ، چمنونو ، زینتي ونو او گلانو پراختیا .

که چېرې مرکزي دولت د اوبو سکتور ته خاصه پاملرنه وکړي او د برېښنا ذخیروي بندونه، او د کرنیزو ځمکو لپاره آب گردان بندونه جوړ شي؛ نو زموږ د هیواد چاپیریالي، اقتصادي او ټولنیز خوندیتوب او د امنیت په برخه کې به یو مثبت بدلون رامنځته شي او افغانستان به د غله جاتو ، میوه جاتو او انرژۍ صادرونکي هیواد باندې بدل شي، همداشان نړیوال کنوانسیونونه چې عبارت دي له: د اقلیم بدلون ، ژوند بڼې (تنوع حیات) ، د صحراگرایی په مقابل کې مبارزه ، د اوزون پور ساتنه، رامسر (باتلاق) چې د افغانستان حکومت په کې غړیتوب لري، کولای شو مثبت تغیرات رامنځته کړو او خپل مسولیت په پنه شان سره عملي کړي .

د یادولو وړ ده که چېرې په هیواد کې د اوبو د سالم مدیریت لپاره د حکومت له خوا اغیزمنه تگلاره جوړه نه شي؛ نو د هر کال په تیریدو سره زیاته کرنیزه ځمکه ، کورونه ، انساني تلفات او د خاورې تخریب زیات شي او چاپیریال ته به ستر زیانونه ورسېږي او بیارغول به یې ډیر ستونزمن وي .

د اوبو د سالم کنترول سیستم د نشتوالي له امله د هرکال په تیریدو او د نفوسو د زیاتوالي او د عصر تقاضا زیاتیدلو سره د فاضلابو او ککړ تیا مسله هم زیاتېږي چې سطحې او د ځمکې لاندې اوبه دککړتیا له سترگوانښ سره مخ دي، چې د انسانانو او ټولو ژوندیو موجوداتو ژوند له خطر سره مخ دی .

هغه لاملونه چې اوبه یې له گواښ سره مخ کړي دي:

۱- ښاري فاضلاب : (دکورونو ، روغتونونو ، حمامونو ، هوتلونو او ښارگوټو نامعیاري سپټیک څاه گانې ، د یو منظم کانالیزیسون او اوبو رسونې سیستم نه شتون .

۲- صنعتي فاضلاب (کیمیاوي ضایعات، گاز، تیل ، د غذایی موادو ضایع)

۳- زراعتي فاضلاب : دکرنیزو ځمکو د اوبو لگولو په وخت کې یوریا، نایتریت، هرزه کش کیمیاوي درمل د ځان سره انتقال او د روانو اوبو له کاتالونو سره یې یو ځای کیدل .

۴- سطحې فاضلاب یا د سیلابونو د رامنځته کیدو پر مهال : (دباران، واورې ، او موسمي سیلابونه) .

د یادو ستونزو لپاره په رهائشي او تجارتي ساحو کې د کانالیزیسون، اوبو رسونې او د فاضلابو تصفیه خانو سیستمونه او شبکې په مناسبو او مصئونو ځایونو کې جوړ او انکشافی پروژو کې په نظر کې ونیول شي .

همداراز د حوادثو د مخنیوي په هکله بالخصوص د سیلابونو د مهار کولو په خاطر باید وقایوي او تدابیري پلانونه اوکارونه ترسره شي (د ذخیروي بندونو جوړول ، د خاورې د تخریب د مخنیوي لپاره اساسي او فرعي چک دمونه جوړول) او یواځې د کمپلو او ځیمو په ویشلو باندې باید اکتفا و نه شي .

لیکنه انجنیر پاینده محمد سهاک د لغمان ولایت د چاپیریال ساتنې رئیس

گرمایش جهانی

آنچه این روز ها از آن به عنوان گرمایش جهانی (Global warming) نام برده می شود در حقیقت افزایش میانگین درجه حرارت زمین در نزدیکی سطح آن است. تحقیقات دانشمندان نشان می دهد در طول یکصد سال گذشته میانگین دمای هوا در نزدیکی سطح زمین بین ۰.۱۸ تا ۰.۷۴ درجه سانتی گرید افزایش یافته است . در دهه های گذشته گرم شدن هوای کره زمین جنجال های امروزی را نداشت و این طور ذهن دانشمندان و محققان را به خود مصروف نکرده بود . انسان به فکر دست یافتن به سیارات دیگر در آن سوی کهکشان ها بود به همین دلیل مکرر به ساخت انواع وسایل پیشرفته تر مصروف شد. اما با گذشت زمانی نه چندان زیاد متوجه تغییرات درجه حرارت کنونی هوای کره و مشکلات پیش آمده برای نوع بشر شد که به دست خود بشر انجام شده بود . تغییرات درجه حرارت هوا در گذشته در یک حدس و گمان بود و حالا در مقابل چشمان ما معلوم میشود و اکنون آنر نیز حس میکنیم .

آب شدن عظیم ترین یخچال های یخی و بالا آمدن سطح دریاها و اقیانوس ها، پدیده های بزرگی چون سونامی در آسیا ، بارش های سنگین و سیلاب های مرگ آور، آتش سوزی های بزرگ در جنگل ها و موج های غول آسا در اروپا ، همه از نشانه های گرمایش زمین است.

دانشمندان پیامد گرم شدن کره زمین را در حلقه های درختان و نباتات روی خشکی و در اقیانوس ها با مرگ مرجان های قدیمی و آبریزان دریا ها و تغییر شکل آنان در هسته یخ ها شاهد هستند و تمام این موارد نشان دهنده آن است که جهان برای هزاران سال بدین حد گرم نبوده است.

طبق گزارش ها هیئت بین الدول تغییراقلیم یا IPCC؛ سه مورد از گرم ترین سال ها از سال ۱۹۹۸ اتفاق افتاده و در زمانی که انتظار می رفت تاثیرات طبیعی مانند انفجار های خورشیدی زمین را سرد کنند، زمین در ۳۰ سال گذشته بدین اندازه گرم شدن را تجربه نکرده بود.

گزارش هواشناسان برای سازمان جهانی (IPCC) دفتر جهانی تغییرات آب و هوایی) حاکی از آن است که علت گرمایش بیش از حد کره زمین به دلیل فعالیت های بشر تسریع شده و این ترس را ایجاد می کند که این گرما و روند گرمایش را تسریع کند.

آب شدن عظیم ترین یخچال های یخی و بالا آمدن سطح اقیانوس ها، پدیده های بزرگی چون سونامی در آسیا، بارش های سهمگین و سیلاب های مرگ آور، آتش سوزی های عظیم در جنگل ها و موج های غول آسیا در اروپا ، همه از نشانه های گرمایش زمین است .

(IPCC) که مرجعی معتبر در زمینه تغییرات اقلیمی و تاثیرات گرمایش جهانی است، در گزارش اعلام کرد بیشتر افزایش درجه حرارت که از اواسط قرن بیستم در کره زمین مشاهده شده، مربوط به گازهای گلخانه ای است که انسان ها تولید کرده اند.

گرمایش جهانی اثرات ناخوشایند فراوانی بر زنده گی انسان ها و جانوران روی آن می گذارد. با گرم شدن زمین، یخ های قطبی آب می شوند، سطح آب دریا ها بالا می آید و فصل ها شدت بیشتری می گیرند. یعنی زمستان ها سرد تر از همیشه خواهد بود و تابستان ها گرم و خشک. این ماجرا بر سکتور زراعت که یکی از کلیدی ترین صنایع موجود روی زمین است تاثیر ناخوشایند می گذارد.

دانشمندان پیش بینی در مورد اثرات سوء گرمایش جهانی را تا آنجا پیش برده اند که می گویند با گرم شدن تدریجی زمین، به زودی نوع محصولات زراعتی زمین ها هم تغییر خواهد کرد.

ضررهای اقتصادی گرم شدن زمین :

برخی از کارشناسان اقتصادی در طول این سال ها که بحث گرمایش جهانی در دنیا داغ شد، تلاش کردند میزان ضررهای اقتصادی این گرمایش را در جهان برآورد کنند . تاکنون بیش از یکصد تحقیق در این زمینه انجام شده است، اما هنوز نتیجه یکسان و مشخصی به دست نیامده است.

نتایج تحقیقات این دانشمندان اما بر یک نکته تاکید دارد هرچند کشورهای توسعه یافته بیشترین میزان تولید گازهای گلخانه ای را دارند، اما کشور های در حال توسعه بیشترین آسیب اقتصادی را از گرم شدن زمین می بینند .

زنده گی انسان ها در سایه گرمایش جهانی :

به یاد داشته باشید که پیامد های تغییرات اقلیم فقط به طبیعت محدود نمی شود و جامعه انسانی از عوارض جانبی این تغییرات و پیامد های ناشی از آن در امان نمی ماند. خشکسالی، تشدید بحران های آب و هوایی، ذوب شدن پوشش های یخی در سطح زمین افزایش تعداد و تنوع آفات زراعتی ، کاهش سطح آب در بستر آب های زیرزمینی و همچنین کاهش سطح زمین های قابل کشت، عملکرد محصولات زراعتی و مواشی را در دنیا کاهش می دهد . بنابراین از دست رفتن امنیت غذایی می تواند با بروز قحطی و ناآرامی های اجتماعی در کشورهای مختلف همراه باشد.

علاوه بر این پیش بینی می شود گرمایش جهانی بر سلامت انسان ها نیز اثرات جدی داشته باشد. به گفته محققان و دانشمندان افزایش شیوع امراض مانند ملاریا و تب دنگی که پشه ها ناقل آن هستند و همچنین افزایش شیوع امراض مزمن مانند آسم از پیامد های گرمایش جهانی است.

گرمایش جهانی و اثرات آن در افغانستان :

همانطوریکه گرمایش جهانی اثرات خویش را بالا تمام کشور اثر گذاشته افغانستان هم نیز از این امر متثنا نیست اثرات گرمایش جهانی یا تغییرات اقلیم در افغانستان بالای سکتور های مختلف اثر گذاشته که عبارت از تغییرات در میزان نزولات جوی و درجه حرارت که بر میزان تولیدات زراعتی تاثیر ناگوار داشته و همچنان وقایع شدید و طولانی مدتی مانند خشکسالی و سیلاب ها و گسترش روز افزون صحرا و خشکی در افغانستان در نتیجه کاهش میزان بارندگی بر علاوه بر هم خوردن نظم آن که در مدت زمان کوتاه اتفاق می افتد ، باعث هدر رفتن مقدار زیادی آب و کاهش میزان دسترسی به آب های سطحی گردیده است .

چنانکه در پنجمین گزارش ارزیابی هیئت بین الحکومتی راجع به تغییرات اقلیم پیش بینی شده است اثرات احتمالی تغییرات اقلیم در آینده برای افغانستان و منطقه آسیای میانه ، شامل کاهش بیشتر در میزان بارندگی و گسترش صحراها می گردد .

بیشترین خطرات که افغانستان با آنها مواجه است عمدتا شامل فعالیتهای بشر مانند چراند بیش از مواشی و جنگل زدایی می باشند .

ترتیب کننده: عطیع الله ایشان زاده کارمند ریاست تغییرات اقلیم

غرس و حفاظت از یک نهال سهیم
شدن در کاهش گازات گلخانه بی
و کاهش تغییر اقلیم است

تغییر اقلیم، عوامل و اثرات آن

آب و هوا: تغییرات آب و هوا در کوتاه مدت شامل تغییرات روزانه، هفته وار و ماهانه می باشد. **اقلیم:** حد اوسط آب و هوا که در دوره دراز مدت بوقوع می پیوندد عبارت از اقلیم می باشد بطور مثال در مدت ۳۰ سال و یا اضافه تر از آن .

تغییرات اقلیم:

عبارت از تغییرات در پرامتر های اقلیمی از قبیل درجه حرارت ، بارندگی ، رطوبت ، سرعت و مسیر باد در یک دوره دراز مدت از اثر تغییر پذیری طبیعی و فعالیت های انسانی می باشد . هم چنان تغییرات مستقیم و غیر مستقیم که به فعالیت های بشری نسبت داده میشود که ترکیب اتموسفر جهانی را تغییر میدهد که علاوه بر تفاوت های اقلیمی طبیعی در دوره های زمانی قابل مقایسه و مشاهده میشود. تغییر اقلیم دو عامل دارد .

- عوامل طبیعی تغییر اقلیم

- عوامل غیر طبیعی تغییر اقلیم

عوامل طبیعی آن مانند زاویه تابش خورشید ، وقوع آتشفشان ها ، آتش سوزی جنگلات و وقوع طوفان ها میباشد که به اثر وقوع چنین حوادث، فکتور های اقلیمی تغییر کرده و تغییرات قابل مقایسه و مشاهده به نظر میرسد.

از طرف دیگر، عوامل غیر طبیعی تغییر اقلیم که به اثر فعالیت بشری صورت میگردد باعث بوجود آمدن چالش های گوناگون میگردد ، مانند

- استفاده بیش از حد از منابع طبیعی
- استفاده از سوخت های فوسیلی
- ازدیاد نفوس

- انتشار بیش از حد مجاز گاز های گلخانه ای

- کاهش ساحات سبز

- استفاده از وسایل یکبار مصرف

- اسراف وعدم صرفه جویی در مصارف

یکی از عوامل غیر طبیعی تغییر اقلیم که ذکر شده عبارت از انتشار گاز های گلخانه ای به اتموسفر زمین است که باعث گرم شدن زمین گردیده و چالش های زیادی را بوجود آورده است. گاز های گلخانه ای در گرم ساختن و جذب نور خورشید حیثیت گلخانه را ایفاء کرده و باعث شدت جذب نور آفتاب و گرم شدن کره زمین می گردد.

انتشار گاز های گلخانه ای بدو طریق صورت میگردد که عبارت از انتشار طبیعی گاز های گلخانه ای مانند آتش فشان ها ، آتش سوزی جنگلات ، طوفان ها، انتشار ذرات و بخارات آب . در عین حال در انتشار غیر طبیعی گاز های گلخانه ای که به اثر فعالیت های بشری صورت میگردد عبارت اند از

- ترانسپورتیشن شهری و سایر وسایط نقلیه که منبع انرژی شان مواد سوخت فوسیلی با تولید کاربن دای اکساید و سایر مواد فوسیلی باشند.

- سوخت مواد فوسیلی مانند: اشجار، انواع تیل ها ، گازات و بقایای زباله ها

- استخراج معادن

- سکتور زراعت و مالداری

- فعالیت صنعتی

اثرات تغییر اقلیم:

تغییر اقلیم یک پدیده جهانی بوده که تمام جنبه های زنده گی ما را تحت تاثیر قرار میدهد . بررسی های صورت گرفته نشان میدهد که سکتور زراعت و آب از جمله آسیب پذیر ترین سکتور ها در افغانستان شناخته شده اند. در مجموع اثرات تغییر اقلیم به گونه های ذیل قابل مشاهده هستند.

- بلندرفتن درجه حرارت و گرمایش زمین

- بلند رفتن سطح آب ابحار

- وقوع خشکسالی های متواتر

- سیلاب های مدهش و بی موقع

- از بین رفتن ساحات سبز و کمبود مواد غذایی

- توسعه صحرا (صحرا گرایی)

- کاهش حاصلات زراعتی

- فقر و بیکاری

- کاهش منابع آب نوشیدنی

- مهاجرت های اجباری

- شیوع امراض حیوانی و نباتی ، آفات و رشد سریع گیاهان هرزه

- بلند رفتن سطح مرگ ومیر از اثر فقر و آلودگی هوا **تهیه و ترتیب: ریاست تغییرات اقلیم و سازگاری**

درد دل من و کابل!

من: سلام کابل جان، چرا درین روزها زیاد قهر هستی؟

کابل: علیکم سلام. نخیر قهر نیستم، چطور؟

من: وقتیکه قهر نیستی پس چرا اینقدر نفس کشیدن را برابم تنگ ساخته ای؟ آیا من حق تنفس در هوای آزاد را ندارم؟

کابل: آه. من باید این سوال را از شما کنم، شما از سینه سیاه و پُر دود من خبر دارید؟

من: بلی. هروقتیکه از خانه بیرون میروم میبینم که فضای شما تاریک، سیاه و گاهی هم قهوه ای می باشد.

کابل: خوب حالا بگو مشکل در من است یا در شما؟

من: والله چه بگویم، شاید در شما باشد!

کابل: ههههههه بگو از کجا ومدت چندسال میشود که درینجا هستی؟

من: از جاغوری و تقریباً ۷ سال میشود.

کابل: خوش آمدی، آیا در مورد من قبلاً در مکتب تان معلومات داده نشده است؟

من: تشکر، چرا در جغرافیه و تاریخ خواندیم.

کابل: احسنت. برای من کافیسست، آیا کدام تصویر از کابل و بخصوص از دریا کابل را دیده بودی؟

من: بلی دیده بودم اما آن وقت تصویر ها همه سیاه وسفید بود، خوانده بودم که دریا کابل از کوتل اونی سرچشمه گرفته و همچنان از وسط کابل عبور می کند.

کابل: خوب درست است تصویر ها در آنوقت سیاه وسفید بوده، آیا شما خوانده بودید دریا کابل یا زباله دانی؟!

من: دریا کابل خوانده بودیم اما نه زباله دانی.چطور؟

کابل: این یک مثال کوچک که برای همه آشکار است گفتم، حالا بگو آیا این وضعیت را که میبینی برابم چگونه خوشایند باشد؟ آیا من گنجایش اینقدر نفوس را دارم؟

من: احتمالاً خودت این را میخواهی و عاشق مردم هستی.

کابل: بلی من عاشق مردم هستم ولی این توقع را از مردم نداشتم که سرسبزی فضای داخلی و آب و هوای خارجی ام را آلوده سازند.

من: خوب چه باید کرد؟

کابل: میدانم که شما بسیار خسته و افسرده هستید، شما نیاز به هوای تازه دارید، یکبار از فضای من برو به زادگاه خود (جاغوری) پس آمدی گفتگو را از سر میگیریم! اما یادت نره یک نفر هم میتواند تبدیل به یک رسانه گردد!

قسمت دوم

من: سلام مجدد.

کابل: ع سلام. آمدی؟

من: بلی آمدم.

کابل: خوش آمدی، آیا وقتیکه وارد فضای من شدی نگاه به فضای من کردی؟ اگر کردی پس چه دیدی؟

من: تشکر بلی نگاه کردم یک لایه مانند ابر دیدم فکر کنم ابر بنوده بل لایه شکل گرفته از گرد و غبار و دود بوده باشد.

کابل: کاملاً درست گفته ای.مشکل درکجاست؟

من: خوب حالا اقلیم تغییر کرده و تکنالوژی پیشرفت نموده است.

کابل: اقلیم چگونه و از چند طریق تغییر میکند؟ آیا من خوش ندارم مثل آن ولایت که به سیاحت رفته بودی آب وهوا داشته باشم و از نور آفتاب استفاده نمایم.

من: اقلیم را گفته میتوانیم بدو طریق (طبیعی و غیر طبیعی) تغییر میکند که بیشتر این وضعیت به گونه غیر طبیعی از اثر فعالیت های بشر بوجود می آید.

کابل: آیا اقلیم کابل بیشتر جنبه طبیعی دارد یا غیر طبیعی؟

من: واضح است جنبه غیر طبیعی(فعالیت بشری).

کابل: حالا بگو من مقصرم یا شما؟

من: احتمالاً ما مقصریم!

کابل: احتمالاً را بگذارسر جایش، شما مقصر هستید اما امیدوارم که ازین حد بیشتر سینه ام را پر از دود نسازید که برای خودتان نیز زیان بیشتر دارد و شاهد مرگ تدریجی خود تان خواهید بود!

من: ای کابل جان من ازت خیلی هراس دارم!

کابل: هراس از چه داری؟

من: هراس از گفته هایت و میترسم که یک روز برای انتقام جوی پا از موزه بیرون نیاری.

کابل: نترس، این حرف ها را به سمع اطراف یان خود برسان و تدابیر بگیرد وگرنه درست یادم نیست فکرکنم قانون نیوتن است به مرور زمان قانون نیوتن تطبیق خواهند شد.

من: کابل جان قانون نیوتن چگونه است؟

کابل: هرعمل عکس العمل دارد.

من: والله باز حرف هایت تکان دهنده است، امکان دارد واضح تر بگویی؟

کابل: بلی. امروز شما فضای دلم را پُر از دود میکنید و فضا را برابم سیاه و تاریک می سازید، من هم بی تفاوت نخواهم گذاشت.

من: کابل جان ازما خسته به نظر میرسی؟

کابل: نپرس! خواندن داود جان سرخوش را به یاد داری؟

من: شنیدم اما کاملاً یادم نیست(عجب آب وهوای داره کابل..... چه میپرسید ز احوالی خرابش. فغان از جور آدم داره کابل).

کابل: خود بهتر دانید.

من: به هموطنان عزیزم، بخصوص باشندگان کابل توصیه ام این است که شکوه کابل برای تمام ما ناراحت کننده است بیائید کابل مان را عاری از آلودگی ها ، سرسبز شاداب بسازیم. درد کابل و محیط زیست را میتوان با این اقدامات درمان کرد.

۱-مساعد ساختن کار برای مردم روستا ها جهت جلوگیری از ورد آنها به شهرها.

۲- تامین امنیت و توسعه پایدار و همچنان انکشاف متوازن در تمام نقاط کشور.

۳- جلوگیری از ورد تیل های بی کیفیت در داخل کشور.

۴- کانکریت ریزی و پخته نمودن سرک های فرعی، کوچه ها و پارکینگ وسایط نقلیه.

۵- ایجاد پارک های تفریحی، غرس نمودن نهال های شمر و غیر شمر.

۶- جلوگیری از قطع و قاچاق جنگلات ودرختان کشور.

۷- مساعد ساختن زمینه استفاده از گاز مایع.

۸- توسعه و استفاده از انرژی قابل تجدید(نور خورشید، باد..)

۹- ایجاد مراکز صحتی در روستا ها.

۱۰- تطبیق قانون محیط زیست و مقرر آلوده گی هوا بالای متخلفین محیط زیستی.

تهیه و ترتیب: گلاب شاه " شهرام" کارمند ریاست تهیه، تدارکات وخدمات

فلک او چاپیریال

محمد امان سکوت دکابل پوهنتون د چاپیریال ساتنې پوهنځي د درېیم ټولگي زده کړيال دی، نوموړی د غږيزې (صوتي) ککړتيا په اړه داسې نظر لري:

د صوتي ککړتيا ټاکلې اندازه د ۴۰ تر ۷۰ ډېسېبل تر منځ ده، که دغه اندازه له ټاکلې حد څخه زیاته شي؛ نو د انسانانو روغتيا ته زیان اړوي. رواني او عصبي ستونزې رامنځته کوي، بې خوبي ډیريږي او د فکري توازن اغیزمنتيا هم هغه ستونزې دي چې صوتي ککړتيا رامنځته کوي.

اوسمهال ډیری خلک په ښارونو کې د صوتي ککړتيا څخه سرټکوي چې یو لامل یې د هټیوالو او پرچون پلورونکو له خوا په لاندې سپیکرونو کې د پلور او پیر نارې او سورې دي چې لوړ غږونه یې د خلکو د نا آرامتیا سبب گرځي؛ خو د یادو ستونزو د حل ښه بديل دا دی، چې پلورونکي د خپلو توکو قیمت پر یو کاغذ وليکي او د خپلو اجناسو پر سر یې وټومبي تر څو دا دود عام شي، که همداسې شي؛ نو دا کار ډیر مناسبه بولم ځکه چې د لیرې پرتو سیمو په پرتله د ښارونو د اوسیدونکو، په ځانگړي ډول د کابل ښاریانو د لیک لوست کچه هم لوړه شوې ده او پېریدونکي کولای شي د توکو بیه چې د کاغذ پرمخ لیکلې وي ولولي او د خپلې خوښې توکي واخلي.

لوړ پورې چارواکي هم د غږيزې ککړتيا د رامنځته کیدو عمده لامل دي، دوی په خپلو گاډو کې لوړ غږ لرونکي هارنونه نصب کړي دي چې په وهلو یې خلک ډیر ناآرامه کوي.

د ککړتيا د مخنیوي په موخه باید دولت، خصوصي شرکتونه او هغه بنسټونه چې د چاپیریال ساتنې په برخه کې کار کوي جدي پاملرنه وکړي او په څلورلارو او د سرکونو غاړو ته ونې کېږي. شنې او سمسورې سیمې د خاورې د ککړتيا د مخنیوي تر څنګ د صوتي ککړتيا د کنټرول لپاره هم اړینې او با ارزښته دي.

د ککړتيا د مخنیوي لپاره دولتي چارواکو ته اړینه ده چې د چاپیریال ساتنې په اصولو ځان پوه کړي او قانون په خپل ځان پلی کړي، ترڅو عام خلک هم د قانون څخه سرغړونه و نه کړي او د چاپیریال پاک ساتلو ته جدي پاملرنه وکړي.

بلقیس یعقوبی معلم صنف دواهم مکتب نسوان چهلستون دیدگاه اش درباره محیط زیست میگوید محیط زیست محیطی است؛ که تمام موجودات زنده در آن زنده گی میکنند و بخاطر امرار معیشت شان به محیط نیاز دارد و رعایت محیط زیست در مکتب بگونه که باید و شاید تا اکنون درست توجه نشده است و عدم توجه به محیط زیست درحقیقت در سطح شهر نه بل که در تمام افغانستان رعایت نمیشود مثلا قطع درختان در بعضی ساحات و عدم توجه مردم به سربسزی سهم نمیگیرند و حتی در مکاتب شاگردان نیز به سربسزی توجه ندارند و بسیارشان گل ها را از گل بته میکنند و یک متل داریم میگین گل در گل بوته خوب معلوم میشود بناءً این کار شاگردان باید نکنند ما شاگردان در پاکی صحن مکتب خود این را باید یکی از مسوولیت های خویش بدانیم تا به پاکی محیط زیست توجه کنیم و تنها توقع ما از صفا کاران مکتب به پاکاری صحن مکتب نباشد بل شاگردان مکتب نیز به پاکی محیط شان سهم خویش را ایفا نمایند تا اینکه محیط ما ملوث نشود و ما شاگردان با آگاهی یافتن از موضوعات محیط زیستی اکنون در تمام کار های زنده گی روزمره خویش مسایل محیط زیستی را در نظر می گیریم .

تهیه کننده: شریفه سلمانی

د خاورې د ککړتيا لاملونه

لیکنه: انجنیر محمد علي نوازي

د ځمکې غونډاری (کره) د ژوندیو موجوداتو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره یوه ستره الهي پېرزوینه ده، ژوندي شيان له دوو بنسټيزو برخو څخه رغیدلي دي چې یو یې وجود او بل یې روح دی دغه موجودات د ژوند د دوام ټولې اړتیاوې له همدې خاورین غونډاري (ځمکې) څخه ترلاسه کوي، له دې امله اړینه ده چې د پاک ساتلو لپاره یې هم ځانگړې پاملرنه وکړي، که چېرته له ډول، ډول کیمیاوي ککړونکو موادو و نه ساتل شي نو ټول تولید کیدونکي مواد چې د ژوندیو موجوداتو په تېره بیا د انسانانو د ژندانه د دوام لپاره اړین دي هم له سترو گواښونو سره مخ کېږي.

په حقیقت کې ژوندي موجودات چې انسان هم په کې شامل دی، له حتمي نابودۍ سره مخ دي؛ نو اړینه ده چې انسان په خپله، خپل ژوند د له منځه تلو په گړنگ کې و نه غورځوي. انسان چې د ژوندیو موجوداتو په سر ولاړ دی، نور موجودات د انسان د گټې اخیستنې لپاره پیدا شوي، هغه ته اړینه ده چې د دغو موجوداتو د ژغورنې لپاره هر اړخیزه پاملرنه وکړي خو له بده مرغه پخپله بشر د ډول، ډول کیمیاوي توکو او درملو د کارولو په پایله کې سترې ستونزې د ځان او نورو موجوداتو لپاره رامنځته کړې دي. د ونو او بوټو د ناروغیو د مخنیوي لپاره د مختلفو کیمیاوي توکو لکه: کیمیاوي سره او درملو په کارولو سره خاوره لاککړه شوې او ورځ تر بلې د ټولو ژوندیو موجوداتو ژوند د خطر سره مخ شوی او ډیری سرطاني ناروغۍ ترې پیدا شوي دي، همد راز د کیمیاوي توکو د کارونې په پایله کې اوبه او هوا هم ککړه شوې چې دا په خپل وار سره چاپیریال ته نورې ستونزې دي.

د نړۍ پرمختللي هیوادونه یادو ستونزو ته څیر شوي او د هغو د اغېزو د کمولو او له منځه وړلو لپاره یې رغنده گامونه پورته کړي دي؛ خو له بده مرغه د ودې یا پرمختیا په حال کې هیوادونه هم اړین دي چې دغه ناورین ته جدي پاملرنه وکړي او په کرانه کې د کیمیاوي سرو پر ځای د بیولوژیکي موادو څخه کار واخلي او یا نباتي او د څارویو سرې په خپلو کروندو کې وکاروي. د عضوي سرو په کارولو سره د تولیداتو کچه لوړه کړي او د بوټو او نیالګیو د ناروغیو د مخنیوي لپاره دغو ناروغیو او آفتونو د کنټرول له میخانیکي لارو چارو گټه پورته کړي او له هغو بوټو او نیالګو څخه چې له اړونده سیمو سره بشپړ توافق ولري؛ گټه پورته کړي. دغه راز بشر ځانته د اسانتیاوو د برابرولو په لړ کې ځمکه، هوا او اوبه ورځ تر بلې لاککړې کړي، چې د دې کار په پایله کې د ژوندیو موجوداتو په ژوند کې سترې اغیزې رامنځته شوې دي؛ که بشر دغو ککړتیاوو ته هر اړخیزه پاملرنه و نه کړي په ډیر کم وخت کې به نه یواځې خاوره ککړه شي، بلکې د خپل ځان د ژندانه د پایښت لپاره به پاکې اوبه او پاکه هوا هم و نه لري؛ نو د ټولو دنده ده هغه کبستۍ چې په کې سپاره یو له حتمي نابودۍ څخه وژغورو او ټول ژوندي موجودات په خپله په سمندرونو کې ډوب نه کړو.

د چاپیریال قانون

څلورم فصل

د ککړتیاوو هر اړخیز کنټرول

نهه ویشتمه ماده:

(1) هغه شخص چې د ژوند چاپیریال ککړ کړي یا یې د ککړېدو لامل شي، یا اجازه ورکړي چې ککړونکي توکي د چاپیریال د قواعدو او مقرراتو خلاف په داسې اندازه خپاره کړي چې ناوړه اغېزې ولري، مکلف دی، د چاپیریال ساتنې ملي ادارې ته فوراً خبر ورکړي او ټول عملي تدبیرونه پر چاپیریال باندې د هغو له زیات خپرېدو څخه د ډډې کولو یا یې د را ټیټولو لپاره په خپل شخصي لگښت ټول عملي تدبیرونه ونیسي او له ککړتیاوو څخه د وتلو لاز په داسې ډول برابرې کړي چې د چاپیریال ساتنې ملي اداره په هغې قناعت وکړي.

(2) هغه شخص چې د دې مادې په (۱) فقره کې د درج شویو ککړونکو موادو له تشولو او دفعې څخه خبرتیا تر لاسه کړي؛ مکلف دی، فوراً د چاپیریال ساتنې ملي ادارې ته خبر ورکړي

دېرشمه ماده:

(1) هیڅ شخص نه شي کولای زیالې داسې راټولې، انتقال، دسته بندي، زېرمه یا په داسې ډول اداره کړي چې پر چاپیریال باندې ناوړه اغېزې وکړي.

(2) هغه شخص چې زیالې تولید، توريد، انتقال، ترانزیت او وساتي یا په ډول له هغو سره سر اوکار ولري؛ مکلف دی، چې پر چاپیریال باندې د هغو د ناوړه اغېزو د مخنیوي لپاره لزم تدبیرونه ونیسي.

(3) د هغې ودانۍ مالک یا استوګن چې هلته مضرې زیالې تولیدېږي، مکلف دی هغه له نورو زیالو څخه جلا کړي، د چاپیریال ساتنې ملي ادارې په قواعدو مقرراتو او په جواز کې د درج شویو شرایطو مطابق هغه په جلا لوبني یا ځای واچوي.

(4) هیڅ شخص نه شي کولای زیالې په داسې ډول بېخایه یا تشې کړي چې د چاپیریال د ککړېدو لامل شي یا هغه په ککړتیا بدلې شي.

جمع آوری اطلاعات: محمد تواب نقشبندی
خبرنگار: شریفه سلطانی
تصحیح کننده: احمد جواد صمدی
عکاس: احمد شکیب صمدی
طرح و دیزاین: عبدالولی عابد
وب سایت: www.nepa.gov.af
چاپ: مطبعه آزادی

صاحب امتیاز:

اداره ملی حفاظت محیط زیست

تحت نظر: غلام سخی سخا

مدیر مسوول: عبدالولی عابد

شماره های تماس: ۰۷۷۵۲۷۱۳۰-۰۷۵۲۰۴۱۸۲۷

ایمیل آدرس: abdulwaliabid@gmail.com

مجله زیست چاپیریال